

MÜ'MİNİN VASIFLARI*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi dâimâ üzerinize olsun...

Allah-u Teâlâ sizi dünyada da, ahirette de mes'ud ve bahtiyar eylesin...

a. Mü'min Kimdir?

Peygamber SAS Efendimiz muhtelif rivayetleri olan sağlam, sahih bir hadis-i şerifinde –çeşitli rivayetlerde ibarelerde çeşitli nüans farklılıkları olabilir– buyuruyor ki:¹

أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِالْمُؤْمِنِ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلَى أَمْوَالِهِمْ
وَأَنْفُسِهِمْ وَالْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ
وَالْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ وَ
الْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ الْخَطَايَا وَالذُّنُوبَ

(طب. حب. ك. عن فضالة بن عبيد)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.21, no:2404; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.203, no:4862; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.54, no:24; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.XVIII, s.309, no:796; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.499, no:11123; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.15; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.284, no:826; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.16, no:29; Fudâle ibn-i Ubeyd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.264, no:749; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.V, s.426, no:4424.

RE. 165/3 (*Elâ uhbirüküm bi'l-mü'min, men eminehü'n-nâsü alâ emvâlihîm ve enfüsihim; ve'l-müslimü men selime'n-nâsü min lisânihî ve yedihî; ve'l-mücâhidü men câhede nefsehü fî tâati'llâh; ve'l-muhaciru men hecera'l-hatâyâ ve'z-zünûb.*)

Bu hadis-i şerif, çok geniş ve umûmî İslâmî gerçekleri çok net olarak anlattığı için, bugün ondan bahsetmek istiyorum. Şöyle başlıyor Peygamber Efendimiz:

(*Elâ uhbirüküm bi'l-mü'min*) “Dikkat edin, agâh olun, mütenebbih olun, dikkatlerinizi toplayın, kulak verin bana!” Gibi bir mânâ taşır bu elâ sözü. (*Elâ uhbirüküm*) “Dikkat edin, kulağınızı bana verin ki, size çok mühim bir şey söylüyorum. (*Uhbirüküm bi'l-mü'min*) Size gerçek mü'mini anlatacağım. Gerçek mü'min kimdir, onu anlatacağım.” buyuruyor.

Hadis-i şerifte, mânâca bir kere daha *mü'min* kelimesi olması gerekiyor, ama burada kayıtlı değil. Yâni, (*El-mü'minü*) “Mü'min...” Başka rivâyetlerde bu var. (*Men eminehü'n-nâsü alâ emvâlihîm ve enfüsihim*) diye devam ediyor.

“—Şimdi size haber vereceğim! Dikkatinizi toplayınız, kulağınızı bana veriniz, agâh ve mütenebbih olunuz.” buyurdu Peygamber Efendimiz.

Böyle başlar bazen Efendimiz hitaba ki, sözlerini zaten herkes zevkle dinliyor, çok büyük dikkatle dinliyorlar. Hatta, çok hoşuma gidiyor rivayet; Peygamber Efendimiz'i dinlerken sahabe-i kiram —*rıdvânu'llâhi teâlâ aleyhim*

ecmaîn hazretleri— nasıl dinlerlermiş?.. Sanki başlarının üstüne, çok sakin durdukları için bir kuş konmuş; kırırdasalar, kuş ürkecek, kaçacak... Kaçmasın diye böyle donmuş gibi, hiç kırılmadan duruyorlar. Böyle dinlerlermiş Peygamber Efendimiz’i...

Pür dikkat, son derece dikkatli dinlerlermiş. O pırıl pırıl zekâlarıyla, o çok sağlam imanlarıyla kelimesini kaçırmadan dinlerlermiş ve bize rivâyet etmişler; “Şöyle buyurdu Peygamber Efendimiz, böyle buyurdu...” diye. Her gün karşılaştıkları yüzlerce, binlerce tabii olay var, malzeme var. Bunların hepsini gayet güzel rivayet etmişler. Kitaplara kelimesi kelimesine geçmiş, tesbit edilmiş. Muhtelif rivayetleri de aldığımız zaman görüyoruz ki çok güzel, kelime kelime gayet iyi takip etmişler.

Zaten dikkatle dinliyorlar ama, (elâ uhbiruküm bi’l-mü’min) “Dikkat edin, ben size haber veriyorum, gözünüzü açın, kulağınızı açın, gönlünüzü açın, çok dikkatle dinleyin!” buyurduğu için, ne kadar dikkatli dinle işlerdir. Bu, söylenen sözün önemini de bir bakıma gösteriyor. Yâni, insan önemli bir şey söyleyeceği zaman ancak, böyle bir başlangıçla başlar.

Mü’min kimmiş?.. Peygamber Efendimiz mü’mini tarif ediyor: (*Men eminehü’n-nâsü alâ emvâlihîm ve enfüsihîm*) “İnsanların kendi mallarına ve kendi canlarına emin bir kişi olarak güvenip, itimad edip, kendi canlarına ve mallarına bundan bir zarar gelmez diye güvendikleri kimse mü’min...”

Tabii, *emine*, güvenmek demek... Bu kökten geliyor mü'min kelimesi de. Burada bir iştikak sanatı yapıyor Peygamber SAS Efendimiz. Yâni insanlar:

“—Gel, sana malımı emanet ettim... Mallarımızı emanet ettik, canlarımızı emanet ettik. Sen güvenilir kimsesin!” diye birisine böyle her şeylerini verebilip, teslim edebilip, kendileri teslim olabiliyorlar ve itimad ediyorlarsa; işte mü'min o kimsedir.

“Mü'min o kimsedir ki, insanlar mallarına ve canlarına onu emin kişi olarak tayin ederler, itimad ederler, emânet ederler.”

Mü'min aslında bizim ilk düşündüğümüz zaman, bu hadis-i şerifi dinlemediğimiz, kendi kendimize mü'min nedir diye tefekkür ettiğimiz zaman... Tefekkür biliyorsunuz çok kıymetli bir ibadettir. Bir saatlik, bir miktar, bir zamancık tefekkür bazen yıllarca, bazen altmış yıl gibi bir ömre bedel olabilir. Tefekkür çok kıymetli... Kendimiz düşündüğümüz zaman, mü'min nedir?.. İnanmış insandır. Neye inanmıştır?.. Tabii Allah'a inanmıştır, meleklerine inanmıştır, kitaplarına inanmıştır... İşte Âmentü ile ifade ettiğimiz, imanın esasları diye ön sırada saydığımız şeyler. Tabii bunlara inanmak gerekiyor.

Ama Efendimiz'in tarifi değişik bir yönden, çok önemli:

“—İnsanların kendisine itimad ettiği, mallarını, canlarını emanet ettikleri kimsedir.” diyor.

Şimdi, başka hadis-i şerifler de var. Ahir zamanda insanlar dejenere olacaklar, bozulacaklar diye hadis-i şerifler var. Güzel ahlâk gidecek, yerine kötü huylar hakim olacak. İyi insanlar gidecek veya hor ve zelil, ayaklar altında, itibarsız olacaklar; kötü insanlar makbul ve izzet ve itibarlı olacaklar. İşler onların elinde olacak...

Böyle birçok kıyamet alametlerini Efendimiz saymıştır hadis-i şeriflerde. Yâni insanların ahir zamana doğru dejenere olacaklarını ve kıyame-tin de en kötü, en şerli insanların başına patla-yacağını, onların üzerine kopacağını bildirmiştir.

Emânet çok önemli bir vasıf... Ve mü'minler gerçekten emin kimselerdir, kendisine güvenilir. Yâni malını versen, içinden çalmaz. Canını teslim etsen korur, zarar vermez. Ve bu çok yaygın ve çok önemli bir vasıf olduğu için, Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki...

Geçen gün okumuştum, kendim *emanet* kelimesini araştırırken:²

2 Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.549, no:8538; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.141, no:8699, 8700; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.363, no:5981; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.256, no:35834; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.356, no:2027; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.289, no:12476; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârim-i Ahlâk*, c.I, s.89, no:267; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.79, no:6488; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.253, no:1583; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.155, no:216, 217; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.84, no:191; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid. c.VII, s.634, no:12465; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.665, no:39628; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.X, s.287, no:9628.

أَوَّلُ مَا تَفْقِدُونَ مِنْ دِينِكُمْ الْأَمَانَةُ ثُمَّ الصَّلَاةُ

(ض. عن أنس)

RE. 158/5 (*Evvelü mâ tefkadûne min dîniküm, el-emânetü*) “Kıyamet yaklaştığı zaman, ahir zaman olduğunda bu ümmetten ilk kaldırılacak şey, dininizden ilk kaybedeceğiniz şey emanettir; (*sümme’s-salâh*) sonra da namazdır.” buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz.

Yâni, emin oluş vasfı, güvenilir oluş vasfı mü’minlerden gidecek ahir zamanda, güvenilir insan kalmayacak; bir... Namaz kılan insan kalmayacak veya azalacak; iki...

Tabii, müjde de var:³

لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَيَّ

الْحَقِّ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ

(ك. عن عمر؛ طب. عن مغيرة بن شعبه)

(*Lâ tezâlû tâifetün min ümmetî zâhirîne ale’l-hakk, hattâ tekûme’s-sâah*) “Ümmetimden hakkı tutan, hayrı işleyen bir taife, Allah’ın dinine yardımcı olan bir güzel insan grubu, kıyamet kopuncaya kadar dâimâ mevcut olacak.” diye de buyrulmuş.

³ Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.496, no:8389; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.280, no:2433; Taberî, *Tehzîbü’l-Âsâr*, c.III, s.165, no:921; Hz. Ömer RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XX, s.403, no:961; Muğîre ibn-i Şu’be RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.VII, s.564, no:12249; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XVI, s.119, no:16372.

Biz zaten dualarımızda, “Yâ Rabbi, bizi o sevdiğin gruptan, o sevdiğin taifeden eyle...” diye dâimâ dua ediyoruz. Allah sizleri ve bizleri o sevdiği taifeden eylesin... Dâimâ var ama, “Genellikle insanlar bozulacaklar, dejenere olacaklar, İslâm’dan uzaklaşacaklar ve bu ümmetten ilk kaldırılan şey güvenilirlik, emin oluş, emanet vasfı kaldırılacak ve bir de namaz kaldırılacak.” deniliyor.

“—Acaba biz ahir zamanda mıyız?.. Durumumuz iyi mi? Kötü mü?.. Kıyamet başımıza mı patlar? Etrafımızda kıyamet alâmetleri var mı, yok mu?..” diye düşündüğümüz zaman, çevremize bir bakalım:

El-hamdü lillâh, memleketimizde camiler doluyor, namaz kılan insanlar, namazına bağlı insanlar çok... Ve el-hamdü lillâh güvenilen insanlar var ama, dejenerasyon da biraz başlamış. Yâni, bizim gibi muhteşem bir millet, muhteşem bir tarihe sahip, cihanın hayran kaldığı bir millet, tabii yöneticileriyle, halkıyla çok iyi, örnek bir durumda olmalıydı. Ama işte gazetelerde okuyoruz çeşitli suiistimaller, rüşvetler, çeşitli kötülükler görüyoruz, resimlerini görüyoruz. Ve namaz kılmayan insanlar var...

Demek ki, dejenerasyon bir yerden başlamış. Yâni, yavaş yavaş İslâm gidiyor. İslâm gidince dejenerasyon; dejenerasyondan sonra da Allah’ın belâsı ve cezâsı gelmesi görünüyor. Tabii Allah bizi gazabına uğramaktan, azabına, ikâbına maruz kalmaktan uzak eylesin, korusun... Sevdiği kullarından eylesin...

Biliyorsunuz bir ayet-i kerime var. Allah bizi güvenilir varlıklar olarak seçmiş. O ayet-i kerimede buyruluyor ki: *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا
وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

(الأحزاب: 72)

(*Innâ aradna'l-emânete ale's-semâvâti ve'l-ardı ve'l-cibâli feebejne en yahmilnehâ ve eşfakne minhâ ve hamelehe'l-insân, innehû kâne zalûmen cehûlâ.*) “Biz kendilerine vermek istediğimiz kutsal emaneti dağlara, göklere, yeryüzüne arz ettik de, onlar bunu yüklenmekten çekindiler, sorumluluğundan korktular, kabul edemediler. Onu insanoğlu kabul etti. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir.” (Ahzab, 33/72) buyruluyor.

Yâni bu emaneti, Allah'ın sorumluluk duygusu verdiği kutsal emaneti iyi koruyup, Allah'a iyi kulluk edip, Allah'a sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak varmak, huzuruna öyle gitmek; bu çok önemli bir şey... İnsanoğlu bu vasıflarla teçhiz edilmiştir, aklı vardır, gönlü vardır, irfanı vardır... Bunlarla, imanının tezahürü olarak, iyi şeyler yapabilmeli bir müslüman...

Ama, insanların bir kısmı mü'min olamıyor, bir kere bu emanete riâyet edemiyor. Kutsal emaneti, Allah'ın kendisine vermiş olduğu mükellefiyet, böyle hayırları yapabilmek, yeryüzünde Allah'ın halifesi olabilmek, hayırları işleyebilmek vasfı, kötülükleri engelleyebilmek vasfı birçok insanda yok... Mü'min bile olamıyorlar, Allah'ın varlığını bile tanıyamıyorlar, bulamıyorlar Allah'ı... Yâni, her yerde hazır ve nazır olduğu halde Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni onun şanına lâayık bir şekilde iman edip, bulamıyorlar. O emanet bir oradan gidiyor.

Bir de mü'minler... Tabii onlar mükellefiyetlerini biliyorlar, Allah'a karşı kulluk için bu dünyaya geldiklerini biliyorlar ama; Allah'ın vermiş olduğu, iyi işler yaptıkları zaman cennete, kötü yaptıkları zaman cehenneme gidecekleri bu fırsatı, bu emaneti mü'minler de bir zaman sonra kaybedebiliyorlar.

Bunun kaybolmaması için, en önemli doğru çizgiye çekme vasıtası namazdır. "Ahirette de, insanın ilk defa sorgu ve suale çekileceği husus, namazları kılıp kılmadığıdır." diye Peygamber Efendimiz bildiriyor. Yâni, insan günde beş defa doğru çizgiye çekilerek, Allah'ın çizgisinde, Allah'ın istediği bir kul olarak, kendisine kutsal emaneti bahşettiği, rütbe verdiği, eşref-i mahlûkat kıldığı, sorumluluk, mükellefiyet yüklediği, imtihan olarak dünyaya gönderdiği insanoğlu, insanların bir kısmı bu vazifeyi unutabiliyor.

Tabii, namazla bunlar hatırlanacaktı. Namaz gevşiyor, ondan sonra emin oluş vasfı kalmıyor. İmanlı ama emin oluş vasfı yok, güvenemiyorsunuz, güvenilmiyor. Çünkü güzel, sağlam ahlâka sahip değil... O zaman kıyamet kopuyor.

Buyurmuş ki, bir başka hadis-i şerifinde Peygamber Efendimiz:⁴

إِذَا ضَيَّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ قِيلَ

كَيْفَ إِضَاعَتُهَا قَالَ إِذَا أُسْنِدَ

الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ

(خ. عن أبي هريرة)

RE. 53/8 (*İzâ duyiyati'l-emânetü fe'ntaziri's-sâah.*) “Emanet kaybedildiği zaman, kaybolduğu zaman, ortadan kalktığı zaman kıyametin kopmasını bekleyin!”

(*Kîle*) Diyorlar ki: (*Keyfe idâatühâ?*) “Nedir bu emanetin kaybolması yâ Rasûlallah?..” Emanet ortadan kalktı, kaybedildi, elden düştü, yok oldu, kayboldu... Nedir bu emanet?..

(*Kàle: İzâ üsnide'l-emru ilâ gayri ehlihî, fe'ntaziri's-sâah!*) “İşler nâehil insanların eline veril-

⁴ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.33, no:59; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.36, no:8714; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.307, no:104; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.118, no:20150; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.343; Deylemî, *Müsnedü'l- Firdevs*, c.I, s.335, no:1322; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.267, no:38508; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.III, s.334, no:2303.

diği zaman, işte bu emanet kaybolmuş demektir. İşler nâehil insanların, liyakatsiz insanların; bilgisiz, kabiliyetsiz, değersiz insanların eline verildiği zaman, kıyameti bekleyin!” buyuruyor.

Onun için, ben de bu hadis-i şerifi kardeşlerime geniş olarak anlatmayı bu bakımdan istiyorum.

Biz mü'miniz. Tamam; Allah'ın varlığına, peygamberine, Kur'an-ı Kerim'ine, kitaplarına, bize dinimizin öğrettiği şeylere cân u gönülden bağlıyız, inanmışız. Millet olarak büyük vafımız bu... Herkes bizi biliyor. Türk milleti müslüman bir millettir, el- hamdü lillâh... Tabii, Arap kardeşlerimiz de müslüman, ötekiler de müslüman... Tamam ama, asıl mü'minin vafını Peygamber SAS Efendimiz tarif ederken buyuruyor ki:

الْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلَى أَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ

(El-mü'minü men eminehü'n-nâsü alâ emvâlihîm ve enfüsihîm) “İnsanların mallarını, canlarını güvenilebilir teslim edebilecekleri insandır mü'min.”

İşte bu vasıfta olmak lâzım! Yâni, tam dürüst, tam güvenilen, tam özü sözü doğru bir insan olmak. Kimsenin malına ve canına şöyle bir zerre kadar, bir gölge, değil zarar, bir zerre kadar bir negatif tesir dahi yapmamaya çalışmak... Mü'minin ana vafı bu.

Yâni, biz niçin müslüman olduk? Allah niçin dini peygamberler gönderip insanlara öğretti, niçin kitaplar indirdi, niçin emirleri yasakları

var?.. Bunlar, insanlar iyi insanlar olsunlar diye. Toplum iyi bir toplum olsun, hayat iyi bir hayat olsun, dünya imtihanı başarıyla geçsin diye. Bu tahakkuk etmeyince, bir insanın mü'minliği nâkıs oluyor. Tabii onun da cezasını çekebilir.

Onun için, biz Allah'ın mü'min kulları olarak, el-hamdü lillâh mü'miniz, el-hamdü lillâh müslümanız. Nasıl kimseler olacağız?.. Kimsenin canına, malına zarar vermeyen, herkesin canını malını teslim edebileceği güvenilir kimseler olacağız. Sözümüze güvenilecek, işimize güvenilecek, yaptığımız şey, verdiğimiz söz senet gibi olacak, herkes bize hayran kalacak... İşte gerçek mü'minlik bu. Yâni, yaptığı işi güzel yapmak. Peygamber Efendimiz'in teşvik ettiği husus bu.

Mü'min olan insan işinden belli olur. Sözle mü'minlik çok eksik bir durumdur. İş insanın böyle güzel olacak, iş insanı hayran bıraktıracak şekilde olacak.

Bizim bir arkadaşımız vardı, Amerika'da ihtisas yapmak için gitmişti, doktordu. Tabii müslüman bir kardeşimiz. Dürüst, vazifesine sâdık, çalışkan, gözü haram şeylerde değil... Profesörü o kadar sevmiş ki, müslüman olmaya meyletmiş. O kardeşimizin güzel ahlâkından...

Yine geçen gün, bir doktor kardeşimize muayene olmuşum. O anlattı: Bir başka müesseseden kendisini istemişler, yâni "Bize gel!" demişler. O da çalıştığı müesseseden ayrılmayı ısrar edince, başındaki profesör demiş ki:

“—Yok, ben seni bırakmak istemiyorum. Ben seni yanlış tanımışım, senin hakkında yanlış şeyler düşünmüşüm. Ama seninle çalıştıktan sonra gördüm ki, sen çok iyi bir insanmışsın. Sana başasistanlık vereceğim, sen benimle beraber kal.” demiş.

Bu güzel bir şey... Yâni, bir mü'min beraber çalıştıktan sonra, yanında yaşandıktan sonra, beğenilir; dışarıdan yanlış görülebilse bile...

Toplumumuzda da öyle garip şeyler var ki, müslümanı adeta kötü göstermek için bir çalışma... Geçen gün hem güldüm, hem üzüldüm: İsviçre’de üç tane ev yanmış, içinde ölü insanlar bulunmuş. Yâni, başlarına torba geçirilmiş, kurşun sıkılmış...

“—Bir tarikatın müridleri” diyor.

Yâni *tarikât* kelimesinin, *mürîd* kelimesinin burada kullanılışı ayıp!.. Bizim İslâm Tarihi’nde hangi tarikatta böyle bir olay görülmüştür?.. *Mürîd* kelimesi o kadar tatlı bir kelime ki, orada bu kelime kullanılır mı?.. Orada *tarikât* kelimesi kullanılır mı? Onlara, “Bâtıl bir inancın mensubları...” de! Hakîkaten bâtil, hakîkaten de toplum için tehlikeli... İnsanlık için çok kötü bir puan. “Toplu halde intihar eden bir grup, batıl inanç sahibi bir insanlar” de. Ne diye *tarikâtı* bulaştırıyorsun, *mürîdi* bulaştırıyorsun?.. Bazı insanlar bu şeyleri, bilmiyorum neden yapıyorlar.

Ne ise, tabii biz müslümanlar, belki uzaktan böyle şey görülebiliriz.

Bilmeyen ne bilsin bizi,

Bilenlere selâm olsun...

demiş Yunus Emre, gayet tatlı bir istiğnâ içinde. Biz de öyleyiz ama, hakîkaten nasıl olmalıyız?.. Beraber bulunduğumuz zaman, düşülüp kalkılıp, sohbet edilip, komşuluk edildiğimiz zaman, bizimle iş yapıldığı zaman, memnun olmalı herkes...

“—Aman ne kadar güzelmiş! Benim kanaatlerim yanlışmış...” demeli!

Çünkü bu devirde, müslümanlar hakkında biraz yanlış kanaatleri yayan, kasıtlı merkezler de olabiliyor.

b. Müslüman Kimdir?

Evet, sevgili dinleyiciler! Peygamber Efendimiz mü'mini insanların mallarını, canlarını, kendi gönül huzuru içinde götürüp teslim edebilecekleri dürüst, ahlâklı, özü, sözü doğru bir kimse olarak tarif ediyor. Bu bir.

وَالْمُسْلِمُ مَن سَلِمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ

(*Ve'l-muslimü men selime'n-nâsü min lisânihî ve yedihî*) Bunu herkes bilir. Yâni, biz birtakım bilgileri biliyoruz da, bilmek mühim değil, bildiğini uygulamak; bu önemli... Şimdi, müslümanı tarif ederken de Peygamber Efendimiz böyle tarif etmiş:

“—Müslüman da, öteki insanların dilinden ve elinden selâmette olduğu kimsedir.”

Yâni, dilinden ve elinden kimseye zarar vermiyor. Dedikodu yapmıyor, kötü söz söylemiyor, fitne fesat çıkartmıyor, dilinden zarar gelmiyor.

Elinden zarar gelmiyor; yâni, birilerinin aleyhinde faaliyet yapmıyor. Ağacını kesmiyor, harmanını yakmıyor, duvarını yıkmıyor, camını kırmıyor...

Şimdi ben çocuklara bakıyorum, sokakta boş bir ev gördüler mi, camlarına taşları yağdırıyorlar. Şangır şungur, vahşi bir zevk... Bakıyorsunuz, bütün camlar yok oluyor.

Beylerbeyi’nde bir sokaktan giderdim bir tanıdığın evine... Bir konak vardı. Ahşap bir konaktı, tarihi eserdi. Tamir edilebilirdi. Belki korumaya alınmış bir binaydı... Sonra oradan geçerken baktım, evin içinde insan olmadığı için, camları şangır şungur kırılmış... İlk önce camlar gidiyor. Ondan sonra baktım, kiremitleri gitmiş... Ondan sonra baktım duvarları şöyle olmuş, böyle olmuş... En son gidişimde baktım, bina yok ortada... Yâni, yavaş yavaş böyle tahrib ediliyor.

Olmaz! Müslümanın kendisinin ve çocuğunun elinden ve dilinden emin olunması lâzım!.. Yâni, o çocuklar onları yaparken anneleri veya babaları, veya komşular görmüyorlar mı?.. Eskiden komşular da müdahale edermiş. Camiye giden hacı amcalar, hacı dedeler çocukların bahçe duvarının üstüne çıkmasına, komşunun elmasına, eriğine el uzatmasına müsaade etmezlermiş:

“–İn bakayım oradan, ayıptır!” filân derlermiş.

Bastonunu gösterirlermiş. Bu da toplumun kötülüğü engelleme aksiyonu, gayreti. Böyleymiş eskiden.

“–Çocuklar yaptı ne yapalım?..”

Pekiye, o çocukların annesi nerede?.. Niye o çocuklara o terbiyeyi verdiler?.. Niye o camları kırdırtıyorlar?..

Çok sevdiğim Volkswagen bir arabam vardı. Bir gün, evin yanındaki yerlere başka arabalar park etmiş, doldurmuşlar; biraz evin ilerisinde bıraktım. Ondan sonra da, yarım saat, bir saat sonra, “Arabam ne oldu?” diye merak ettim. Gittim baktım ki: Ooo... Arabanın arkasına birileri çıkmış, üstüne başkaları çıkmış, önüne başkaları çıkmış. Bizim araba olmuş bir çocuk tepesi... Çocuk bahçesindeki kum tepesi gibi, çocuk dolmuş. Tabii ben bir feryad ettim, bir koştum; hepsi bir tarafa dağıldılar.

İyi, ben bunu gördüm de feryad ettim, çocuklar dağıldılar amma, bunların anneleri babaları camdan, çocuklarının ne ile oynadığını görmüyorlar mı?.. Komşular görmüyor mu?.. Görüyor. O halde niye engel olmuyorlar?.. Yâni, bir kötülüğü yapmayın demek de, güzel bir müdahale de bir fazilet değil mi?..

Demek ki, müslümanların aktif olması lâzım! Diliyle faydalı olması lâzım, zararlı olmaması lâzım!.. Eliyle hayrı yapması lâzım, şerri işlememesi lâzım; faydalı olması lâzım!.. İşte

müslümanlık bu... Mü'minlik, güvenilir olmak; müslümanlık da herkese iyilik neşretmek, etrafa iyilik yaymak, ortaya iyilik koymak, kötülükleri engellemek, kötülükleri yapmamak... İşte herkesin bildiği ibareler bunlar ama, yapmakta zorlandığı işler.

c. Mücâhid Kimdir?

Yine Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

وَالْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ

(*Ve'l-mücâhidü men câhede nefsehû fî tâati'llâh*) Mücahid, yâni cihad eden kimse nedir, kimdir?.. Tabii bizim hemen aklımıza gelir ki, eline silahı alıp düşmanla çarpışıyor, düşmanı koğuyor. Yâni hücum eden... Tabii, bu da çok güzel bir şey! Askerler, ordular gerekli, korunmamız için. Bir şey demiyoruz. Ama Peygamber Efendimiz nasıl yönünden alıyor meseleyi:

(*Men câhede nefsehû fî tâati'llâh*) “Allah’a itaat yolunda dosdoğru gitmek için, nefsiyle savaşıyor insandır mücâhid.”

Allah yolunda gitmek, bir savaş istiyor tabii. Nefsini yenmesi gerekiyor insanın. Arzularının üstesinden gelmesi gerekiyor, arzularının esiri olmaması gerekiyor. Tabii bu savaşı yenersen insan iyiliği yapabilir. Yoksa arzularına, heveslerine, nefsin hevâsına mağlub olduğu zaman da, çeşitli zararlı işleri yapıyor.

“—Dayanamadım, tutamadım kendimi, işte kendimi kaybetmişim. Ne yapayım, şimdi çok pişmanım!” filân diyorlar.

(*Fî tâati'llâh*) “Allah’a taat, ibadet konusunda nefsiyle cihad eden.”

Sabahleyin kalk bakalım namaza!.. Uykunu boz, namaza kalk, ibadetini yap!..

Kesenden parayı çıkart, ver bakalım fakirlere hayrını, hasenâtını, zekâtını, sadakanı...

“—Efendim çok zor geliyor. Yâni, ben bu paraları nelerle kazandım...”

Ama işte nefsini yenip, o iyiliği yapacaksın, o ibadeti yapacaksın. Zorluklara göğüs gereceksin, zorluklara kendin hamle yapacaksın. Allah’ın sevabını, rızasını kazanmak için böyle bir mücadele, bir gayret gerekiyor. İşte asıl mücâhid budur diyor.

Gerçekten hayatımızda, savaş geçici bir olaydır. Arızî diyoruz biz. Arızî bir olaydır. Ama hayatımız her zaman devam ediyor. Aylar, yıllar, günler hayatımız dâimâ devam ediyor. Ama savaş, ömrümüzde nadir olarak insanların karşısına çıkan bir arızî olay.. O halde asıl savaşın insanın kendi nefsiyle savaşı olduğu, kendiliğinden ortaya çıkıyor. Yâni, ömür boyu bir nesil savaşa ya tesadüf eder veya etmez. Ama ömür boyu her insanın kötülüklerle savaşıması lâzım, nefsini yenmesi lâzım! Ne kadar güzel...

İşte tasavvufun özü, esası bu... Yâni, insanın kendi nefsini yenmek için çalışması, nefsinin süfli arzularına karşı çıkması ve onları yenip, faziletli bir insan olması. İşte tasavvuf, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifinde:

(*Ve'l-mücâhidü men câhede nefsehû fî tâati'llâh*) “Asıl mücâhid, tam babayiğit mücâhid, nefsini Allah'a ibadet yolunda itaatli eden ve zorlayan ve iyiliği yapan, ibadeti, taati, hayrı, hasenâtı yapan kimsedir. Nefsiyle bu konuda uğraşan, savaştan ve onu yenen kimsedir.” buyuruyor.

Öyle olmaya hepimiz gayret edelim!..

d. Muhâcir Kimdir?

وَالْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ الْخَطَايَا وَالذُّنُوبَ

(*Ve'l-mühâcîru men hecere'l-hatâyâ ve'z-zünûb.*) “Muhacir de hatalardan, günahlardan hicret eden, ayrılan, uzaklaşan kimsedir.”

Muhâcir, İslâm'da makbul bir kişidir. *Muhâcir* kimdir? Dînî tarifi bu işin: “Dinini daha iyi yaşamak için dinini yaşayamadığı ortamdan, yerden dinini daha iyi yaşayabileceği, rahatlıkla dinini ifa edebileceği yere hicret eden kimsedir.”

Peygamber Efendimiz İslâmî hayatını Mekke'de sürdürmek isterken, müşriklerin çeşitli zulümleri karşısında bu imkânsızlaşınca, Medine'ye muhâceret etti, hicret eyledi. Müslümanlar da muhâcir oldular, hicret ettiler. Bu büyük bir ibadetti. Peygamber Efendimiz'in

etrafında toplanmak, onun etrafında kenetlenmek; yerini, yurdunu, kabilesini terk edip Efendimiz'in emrine koşmak, etrafında yerini almak, müslümanlar için bir vazifeydi.

Çok sevaplı bir şeydir bu. İnsanın dinini yaşaması için yer önemli değil, ev önemli değil, tarla, bahçe, köy önemli değil, ülke önemli değil hatta... Nerede İslâm'ını güzel yaşayıp, hayat imtihanını Allah'ın istediği şekilde başarabilecekse, oraya doğru bir hamle yapması lâzım!..

Bakın biz de bir muhâcir bir milletiz. Orta Asya'dan kalkmışız, Orta Doğu'ya gelmişiz, Anadolu'ya gelmişiz, Balkanlar'a gitmişiz, devamlı bir hareket. Sonra da olaylar başka türlü gelişmiş.

Balkanlar'dan kardeşlerimiz Anadolu'ya gelmişler, Kafkasya'dan gelmişler. Neden?.. Orada İslâm'ı yaşama imkânları zorlaşınca gelmişler. Muhâcir bu...

Yâni muhacir bir yerden durup dururken göçen insan değil, dinini daha iyi yaşamak gayesiyle göçen insan oluyor. Dini bakımdan tarifi bu... O zaman çok sevap oluyor böyle hicret etmek... Muhâcir de çok makbul bir kimse oluyor.

Ama, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki bu hadis-i şerifinde: *(Ve'l-muhâciru men hecera'l-hatâyâ ve'z-zünûb.)* "Asıl muhacir hatalardan, günahlardan hicret eden, ayrılan, uzaklaşan kimsedir."

İnsanların alışkanlıkları olabilir, kötü yetişmiş olabilir. Sonra tevbekâr olur. Günahları bırakması lâzım, haramları bırakması lâzım, kötü alışkanlıkları bırakması lâzım! İyi bir insan olması lâzım!..

Hapse girer çıkar insan. Mazisinde kendisinin de arzu etmediği karanlık, kötü işler olabilir. Onları bırakması lâzım! İyi müslüman olmanın yolu herkese açık... Hapisteki insanlara da açık, suçlulara da açık...

Hani Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri'nin türbesinde yazılı bir Farsça dörtlük var, herkes bunu biliyor:

بازآ بازآ هر آنچه هستی بازآ
گر کافر و گبر و بت پرستی بازآ
این درگه ما درگه نومیدی نیست
صد بار اگر توبه شکستی بازآ

Bâz â bâz â, her ançi hestî bâz â!

Ger kâfir ü gebr u putperestî bâz â!

În dergeh-i mâ dergeh-i nevmîdî nist;

Sad bâr eger tevbe şikestî bâz â!

Vaz geç, geri gel; ne olursan ol dön, geri gel!

Kâfir de olsun, ateşperest de olsun, putperest de olsun dön, bu hak yola gel!

Bu bizim dergâhımız ümitsizlik dergâhı değildir;

Yüz defa tevbeni bozmuş olsan bile dön, yine gel!

Bir İranlı şairin⁵ sözüdür bu, Mevlânâ'nın sözü değildir. Yâni, "Yüz defa tevbeyi bozsan bile yine gel, burası ümitsizlik kapısı değildir." dediği Allah'ın dergâhı... Yâni, Allah'ın dergâhı, dergâh-ı izzet, dergâh-ı ilâhi ümitsizlik yeri değildir. Kim gitse, Allah tevbe edeni sever, tevbe edenin tevbesini kabul eder.

Hatta bir hadis-i şerif var. Ben size öyle güzel, müjdeli hadis-i şerifleri zaman zaman memnuniyetle, seve seve, sürur içinde, neşe içinde naklediyorum:⁶

مَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا فَأَوْجَعَهُ قَلْبُهُ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذَلِكَ
الذَّنْبِ وَإِنْ لَمْ يَسْتَغْفِرْ
(كر. عن ابن عمرو)

(*Men eznebe zenben feevci'hu kalbehû*) "Kim bir günah işler de, kalbine bir yanma, içine bir pişmanlık düşerse; (*gafera'llâhu zâlike'z-zenbi ve in lem yestağfir*) daha diliyle istiğfar etmeden, Allah o günahı affeder." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

İnsanın kötü şeylere bulaşmış olması hayatın bir cilvesi olarak, kötü arkadaşlar veyahut çeşitli şartlarla olmuş bir kere... Tamam. Ama ondan sonra iyi olsun! Kötülükten sıyrılınsın, tevbe etsin, hak yola gelsin! Günahı, haramı bıraksın, içkiyi, kumarı bıraksın! Başka insanlara zarar veren, toplumu yıkan işleri bıraksın; güzel işlere gelsin! İşte hicret bu... Kötülükleri, hataları, günahları bırakıp, güzelliklere, faziletlere gelmek...

⁵ Ebû Saîd-i Ebü'l-Hayr.

⁶ İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.241, no:1596; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Bu hadis-i şerifi çok seviyorum. Çok sevdiğim hadis-i şeriflerden birisidir bu... Bunu ezberleyelim sevgili dinleyicilerim! Yazınız bunu, mânâsını öğrenin!

Her zerremiz hayır olsun... Hayırlı bir şekilde yaşayalım, çok hayırlı işler yapalım! Eserler bırakalım arkamızda ve Rabbimizin huzuruna sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak varalım, sevgili Akra dinleyicilerim!

Allah size ve bizlere, cümle mü'min kardeşlerimize yardım eylesin... Tevfikini refîk eylesin... Hayırları işlemeye muvaffak eyle-sin... Şerlerden çekinmeyi, sakınmayı, korunmayı nasib eylesin... Gazabına, kahrına, azabına, ikâbına uğramayan; lütfuna, ihsânına, ikramına, rahmetine, rızasına ulaşan kullarından eylesin... Cennetiyle, cemâliyle sizi, bizi ve sevdiklerimizi, çevremizle beraber, sevdiğimiz dostlarımızla beraber taltif eylesin... Müşerref eylesin... Cemâlini müşahede zevkine cümlelerinizi, cümlemizi nâil eylesin, aziz ve sevgili kardeşlerim!..

Cumanız mübarek olsun... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

07. 10. 1994 - AKRA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü